

עירוב תבשילין באורחים מורנו הרב יצחק מרדכי הכהן רובין

יש לברר מה הדין באורחים הבאים לבית בעל הבית וכגון בניו או בנותיו הנשואים, האם צריכים לעשות עירוב תבשילין או שיוצאים בעירוב שעושה בעל הבית, והנה כיון שנדון זה לא בא להדיא בדברי הפוסקים ראינו לנכון להציע את צדדי הדין ונפק"מ נוספות הנוגעות לנידון זה.

ולקטו של בעל הבית הסמוך על שולחנו אשר מפתו יאכל ומיניו ישתה הרי הוא כאחד מבני ביתו וסומך על עירובו של בעל הבית לאפות ולבשל כאילו עירב בעצמו.

ונראה הגדר בזה שתקנת עירוב תבשילין הייתה על כל בית ובית [היינו על כל משפחה ומשפחה] ודומיא לנר חנוכה שתיקנו שכל בית צריך להדליק נר חנוכה והדלקת בעל הבית פוטרת את כל בני הבית, ה"נ היתה התקנה על כל בעל הבית שעליו מוטלים צרכי הבית ועליו לדאוג למאכלי בני הבית, וכל מי שנמצא בבית יוצא בעירובו של בעל הבית.

ועיין בדברי החיי אדם כלל ק"ב דין ז' שכתב ששני בעלי בתים הדורים בבית אחד ומבשלין לעצמם צריכים לעשות כל אחד ע"ת, ומדוייק להדיא מדבריו שרק בגוונא שמבשלים כל אחד לעצמו, אבל אם אחד מבשל עבור כולם הרי הם כבני חבורה אחת, ואך שאינם בני משפחה אחת ואינם סמוכים על שולחן בעל הבית.

ועיין בספר אשל אברהם [בוטשאש] סי' תקכ"ז סעיף ז' שדן בעניין בניו הנשואים המתארחים בביתו, וכתב שנראה לו שיוצאים בעירוב של בעה"ב וכמדומה שכך המנהג, וכתב שם כדרכו להסתפק בעניין זה, וריהט דבריו שיוצאים ידי חובה בעירובו של בעה"ב. ודימה את נידון ע"ת לנידון נר חנוכה עיי"ש.

ואם כנים הדברים שספיקו של המשנ"ב מחודש וכו"ל, נמצא לכאורה שהעיקר לדינא שאורח וכל מי שטפל ביום טוב זה לבעה"ב, [ואין הכוונה שסמוך על שולחנו, כדן סמוך הנזכר בש"ס]. יוצא בעירובו של בעה"ב וכן לכאורה עמא דבר. [ועיין בספר שלמי תודה דיני יו"ט סי' ל"ד שכתב "קיימא לן שאורח וכן בניו הנשואים שאינם סמוכים על שולחנו צריכים לעשות ע"ת", עכ"ד. ויש לברר מה מקורו ויתכן שיש בזה חשש ברכה לבטלה].

האם אורח יכול לעשות עירוב תבשילין בעצמו

ב. ויש לעיין האם יכול האורח להתחלק מבעה"ב ולעשות עירוב לעצמו ולברך עליו, והנה כיון שאורח נגרר אחרי בעל הבית מסתבר שאינו יכול להתחלק ממנו ולעשות ע"ת בפני עצמו, דכמו שבני הבית הסמוכים על שולחנו וטפלים אליו אינם יכולים לעשות עירוב בפ"ע, ולכאורה אם יברכו הוא ברכה לבטלה, ה"נ בנידון זה, ורק בנר חנוכה מצינו למנהג בני אשכנז שהמהדרין מדליקין בפני עצמם, [יש לעיין בנידון זה מדין נר שבת שגם שם הדלקה אחת פוטרת את כל בני הבית, ומצינו שלדעת הרמ"א שמברכין על תוספת אורה, גם אורחים מדליקין ומברכין, ויתכן שבנר שבת כיון שיש תוספת אורה אז יש חשיבות בהדלקה הנוספת משא"כ בנר חנוכה ובעירוב תבשילין, וצ"ע].

בדברי הביאור הלכה גבי עירוב תבשילין במשרתת הסמוכה על שולחן בעל הבית

א. קיימא לן שבני ביתו הסמוכים על שולחנו יוצאים בעירוב שעושה בעה"ב וכן מפורש ברא"ש פרק ב' דביצה סי' ו'. וכתב בה"ל סי' תקכ"ז ס"כ ד"ה מי להסתפק בעניין משרתת עבריייה הנמצאת בביתו בקביעות האם צריך לזכות לה חלק בעירוב או שהיא נטפלת אליו ואל בני ביתו, וכתב בה"ל ששורש הספק הוא מחמת דברי הרא"ש בביצה פ"ב סי' ו' שכתב וז"ל ובעירובי תבשילין אין אדם צריך לזכות לאשתו ולב"ב אלא כשהוא עירב כולם מותרין, וכיון שאינה צריכה לזכות אין מזכין על ידה, מידי דהוי אערוכי חצרות כשאין לה בית בחצר, עכ"ל. ופירש בה"ל את כוונת הרא"ש ששני הדינים תלויים זה בזה, דהיינו מי שיוצא בעירובו של בעה"ב ואין צריך בעה"ב לזכות לו את העירוב, אין מזכין את העירוב לאחרים על ידו. ומעתה כיון שמזכין עירוב ע"י עבדו ושפחתו העבריים הרי זה מוכיח שבעה"ב צריך לזכות להם עירוב תבשילין ואין הם יוצאין בעירוב שמניח בעה"ב עבור כל בני הבית.

ואח"כ ציין הבה"ל לדברי מחצית השקל ס"ק י"א שכתב דמי שאוכל מתבשילי בעה"ב נגרר העירוב ממילא גם עבורו, וכתב בה"ל דאפשר שגם הרא"ש מודה לסברא זו, והניח בצ"ע.

ונמצא שלפי דברי בה"ל יש להסתפק לדינא בעבד ואמה עבריים הדורים בבית בעה"ב שמא צריך להקנות להם חלק בעירובי תבשילין, וכ"ש שלפי זה יש לדון בבנו נשוי הדר בקביעות במקום אחר ובא להתארח בבית אביו ליום טוב שיצטרפו לזכות לו בעירוב מחמת ספק, שהרי גם על ידם אפשר לזכות עירוב לאחרים וכו"ל.

אמנם לכאורה יש לעיין בדברי הבה"ל, דהרא"ש לא כתב דשני הדינים תלויים זה בזה, רק כתב דמתוך שאשתו נגררת אחרי עירוב בעלה ואין צריך לזכות לה, אין בה מיגו דזכי לנפשיה, ולכן אי אפשר לזכות על ידה לאחרים [ובלי מיגו אין מזכין על ידה, משום שידה כיד בעלה], אך אין שום הכרח מדברי הרא"ש שעבדו ושפחתו העבריים אשר אין ידם כידו, [ולכן מזכין עירוב על ידם], יצטרפו לעשות ע"ת בפ"ע, דמסתבר דכל בני הבית הסמוכין על שולחנו והטפלים לו נגררין אחרי עירובו, וממילא מסתבר שגם בניו הנשואים סמוכים על שולחנו ביום טוב ושבת והם מבני החבורה שבבית זה נגררים אחרי בעל הבית ואינם צריכים לערב בני עצמם וגם לא צריך בעה"ב לזכות להם חלק בעירוב. ועירוב זה מהני לכל מילי שצריכים עירוב הן לבישול הן להדלקת הנר [לסבורים שצריכה ע"ת] והן להכנה.

והנה עיין בספר מאמר מרדכי סי' תקכ"ז אות י"ט באה"ד וז"ל ואנא זעירא שותא דמר לא גמירנא, דדבר פשוט הוא ששכירו

בן נשוי הגר באותה עיר וישן בביתו ואוכל אצל הוריו

ג. ויש לעיין לגבי בן נשוי הגר באותה העיר ואוכל את כל סעודות יום טוב ושבת אצל אביו, אך ישן בביתו ונמצא שם בביתו רוב הזמן, האם נגרר אחרי ע"ת של אביו כיון שאוכל שם וגם הוא בכלל בני הבית שהתחילו לבשל מערב יו"ט ושבת, או דקפדינן שיהיה חלק מהחבורה של בני הבית וכיון שהולך לישון בביתו אינו מכלל בני הבית, וצ"ע.

והנה מלשון מחצית השקל משמע שתלה את עיקר הטעם באכילה, וזהו עניין ע"ת שמתחיל לבשל כבר לצורך השבת, ולכן נקט שאורח שאוכל אצל בעל הבית הרי תחילת כישול שלבעל הבית מהני גם עבורו, ולפי הבנה זו לא איכפת לן במה ישן בביתו, סו"ס בזמן האכילה נמצא בבית בעל הבית ונגרר אחריו.

ועיין גם בלשון הגר"ז אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקצז סעיף יח וז"ל: אין צריך לזכות את העירוב אלא לאחרים דהיינו כל אנשי העיר שאינן אוכלין מעיסתו ומתבשילו אבל בני ביתו האוכלים מעיסתו ומתבשילו אין צריך לזכות להם והן מותרים לעשות כל מלאכת אוכל נפש מיו"ט לשבת ע"י עירובו של בעל הבית לפי שהן טפלים לבעל הבית ונגררים אחריו כיון שהן אוכלים מאכליו (אף על פי שאין אוכלים מתבשיל אחד מכל מקום כיון שהתבשיל שהן אוכלין הוא שלו הרי הן טפלין אצלו ויוצאים בעירובו) אבל אם אחד מבני הבית אינו אוכל מתבשילין של בעל הבית אלא בעל הבית נתון לו קמח ובשר והוא אופה ומבשל לעצמו או שמצוה לאחר לבשל לו (דכיון שבשעת האכילה כבר התבשיל הוא שלו שהרי כבר נתן לו הבעל הבית במתנה גמורה הקמח והבשר) הרי זה אינו טפל לבעל הבית וצריך עירוב בפני עצמו.

והגר"ח קניבסקי שליט"א ציין למה שהורה לו החזון איש בעובדא שישן בביתו [והדליק שם את נרות השבת] ואכל אצל אביו בעל הקהילות יעקב זצ"ל, שיעשה עירוב תבשילין בלי ברכה. וחזינן לכאורה מהוראה זו שאף מי שאוכל אצל הוריו מ"מ כיון שישן בביתו אין הוא נטפל לבית הוריו, והוצרך לעשות ע"ת בלי ברכה מחמת הדלקת הנר.

אמנם אכתי יש לחלק דשמה לגבי הדלקת הנר חשיב חלוק מהוריו, שהרי מדליק בביתו ולא בביתם, אבל גם שאר צורכי הסעודה אפשר שהוא טפל למקום ששם הוא אוכל וצ"ע.

בן נשוי הגר בעיר אחרת ונמצא ביום טוב אצל אביו ובשבת אצל חמיו

ד. ובן נשוי הגר בעיר אחרת וביו"ט מתארח בבית אביו, ובשבת בבית חמיו, יש לעיין אם יוצא בעירוב אביו, שהרי בשעת אכילת העירוב יהיה בבית חמיו, או דילמא כיון שביו"ט הוא מכלל החבורה של אביו ואת העירוב מניחים קודם יו"ט עבור בני החבורה שנמצאים כעת בבית ובן זה הנמצא ביו"ט בבית אביו הוא מכלל בני החבורה, ומסתבר טפי שיוצא בעירוב אביו.

[ואם גם חמיו הניח עירוב יש להסתפק כנ"ל, ואין זה פשוט לומר דמנפ"ש יוצא או בעירוב אביו או בעירוב חמיו, דאפשר

שמצב זה שהו נמצא בשני הבתים גרע טפי ואינו נגרר אחרי אף אחד מהבתים].

בחורי ישיבה

ה. יש לעיין מה דינם של בחורי ישיבה לעניין עירובי תבשילין, ויש לכאורה לחלק בזה בין מצבים שונים:

[א]. בני ישיבה האוכלים בחבורה אחת ומבכרים ברכת המזון ביחד, דינם כחבורה אחת ודי בזה שאחד מהם יניח ע"ת ויברך ומהני לכולם אף אם לא זכה להם חלק בעירוב, וכ"ש שאם לוקח מהפת שכולם שותפים בה שאז כבר זכו בה כולם. ונראה שאם עובדי המטבח שבישיבה לא הניחו עירוב תבשילין כלל [גם לא לעצמם בביתם] אין עירוב בני הישיבה מתיר להם לבשל עבורם, אא"כ זיכו להם חלק בעירוב, דכיון שאין הם מבני החבורה הרי דינם כאדם זר שאסור לו לבשל עבור חברו כמבואר בשו"ע סי' תקכ"ז ס"כ. ויש לעיין אם ע"ת שעושים עובדי המטבח לצורך הבישולים שעושים לבני הישיבה מהני עבור הבחורים, וצ"ע. אמנם אם יזכו להם חלק בעירוב מהני שלא גרע מכל זיכו.

[ב]. בני ישיבה שאינם אוכלים בחבורה אחת אלא בכל שעה מגיעים כמה בחורים ועושים סעודה לעצמם, לכאורה יש לדון שמא אינם נחשבים לחבורה אחת אף שהפת והתבשיל שבמטבח שייכים לכולם, ולכן אם אחד מהבחורים לקח פת עבור עצמו ועשה עירוב לעצמו אין זה מועיל לאחרים, ואמנם אם מתחילה לא נתכוין לזכות בפת לעצמו, אלא נתכוין לערב עבור כל הבחורים מסתבר שעירובו מועיל אף בלי זיכו, כיון שהפת מיועדת לכולם.

[ג]. עירוב שעושה ראש הישיבה לכאורה לא מהני עבור כל בני הישיבה אם לא זיכה להם, דאין ראש הישיבה ובני הישיבה נחשבים כחבורה אחת, ואמנם אם אוכלים כולם מפת אחת וראש הישיבה התכוין עבור כולם, אפשר דמהני גם בלי זיכו כיון שכולם אוכלים מאותה הפת.

אורחים בבית מלון

ה. אורחים בבית מלון שבאים כל משפחה בפני עצמה, לכאורה אינם נחשבים כחבורה אחת אלא כל משפחה נידונה בנפרד, ומאידך גיסא הפת והתבשילין שבמטבח המלון מיועדים לכל האורחים, ולכן נראה שאם אחד מהאורחים יקח פת ותבשיל מהמטבח כדי לעשות ע"ת לכולם, ובשעה שלקח את הפת לא התכוין לזכות בהם לעצמו, הרי זה מועיל לכולם אף בלי זיכו, אמנם אם לקח את הפת לעשות עירוב לעצמו ואח"כ נמלך לערב עבור כולם מסתבר דלא מהני העירוב לכולם אם לא יזכה את הפת לכולם.

עובדי מלון שלא עשו עירוב תבשילין לא יוצאים בעירוב תבשילין שעשו אורחי המלון לעצמם, ואם אינם יודעים עניין העירוב כלל לא יוצאים בעירוב של גדול העיר.